

УДК 1:316.3:004.738.5

М. О. Кириченко, к. пед. н.,
доцент**ІНФОРМАЦІЙНА СВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН І СКЛАДОВА КОМПОНЕНТА ІДЕОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

Анотація. Актуальність теми дослідження в тому, що розкрито складову компоненту ідеології інформаційного суспільства сучасної України, представлену інформаційною свідомістю. Предмет дослідження – феномен інформаційної свідомості як соціальний феномен і компонента ідеології інформаційного суспільства. Мета роботи – концептуалізація інформаційної свідомості, що представляє суперечливий і динамічний процес, що розвивається у нас на очах. Досліджено інформаційну свідомість у вигляді образів, почуттів, чуттєво-емоційних настроїв, его-диспозицій, ідеалів, цілей і парадигм людини та її вираження у мультиматрицях інформаційного соціуму, що впливає на людину. З'ясовано, що свідомість синкретизує феномени, факти, явища інформаційного соціуму, поведінські паттерни та менталітет індивіда. Методи – синергетичний та соціоаксіологічний підходи та методи, що дозволили розкрити такий складний феномен, як інформаційна ідеологія та складові її цінності. Наукова новизна дослідження в тому, що інформаційна свідомість як складова компонента ідеології інформаційного суспільства в соціальній філософії ще не проаналізована. Результат дослідження – створено концептуальну парадигму інформаційної свідомості, її структуру та механізми відображення інформаційного соціуму, виражених художніми, естетичними, філософськими, політичними, метафізичними, онтологічними, правовими, релігійними поглядами. Висновок – представлено цілісне уявлення інформаційної свідомості як компонента ідеології інформаційного суспільства, що буде сприяти успішній трансформації відносин в сучасному українському суспільстві, подоланню деформацій свідомості молоді та формуванню цілісності особистості, зацікавленої в різноманітних модернізаційних процесах, в яких вона буде виступати суб'єктом цих перетворень.

Ключові слова: інформаційна свідомість; ідеологія інформаційного суспільства; інформаційна особистість; цілісність особистості; цінність, усвідомлене буття; індивідуальна інформаційна свідомість; суспільна інформаційна свідомість.

Н. А. Кириченко, к. пед. н.,
доцент**ИНФОРМАЦИОННОЕ СОЗНАНИЕ ЛИЧНОСТИ КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ФЕНОМЕН И СОСТАВЛЯЮЩАЯ КОМПОНЕНТА ИДЕОЛОГИИ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЫ**

Аннотация. Актуальность темы исследования в том, что раскрыта составляющая компонента информационного общества современной Украины, представленной информационным сознанием. Предмет исследования – феномен информационного сознания как социальный феномен и компонента идеологии информационного общества. Цель исследования – концептуализация информационного сознания, которое представляет противоречивый и динамический процесс, который развивается у нас на глазах. Исследовано информационное сознание в виде образов, чувств, чувственно-эмоциональных настроений, эго-диспозиций, идеалов, целей и парадигм человека и их выражения в мультиматрицах информационного социума, который влияет на человека. Определено, что сознание синкретизирует феномены, факты, явления информационного социума, поведенческие паттерны и менталитет индивида. Методы – синергетический и социоаксиологический подходы и методы, которые позволили раскрыть такой сложный феномен, как информационная идеология и составляющие ее ценности. Научная новизна исследования в том, что информационное сознание как составляющая компонента идеологии информационного общества в социальной философии еще не проанализирована. Результат исследования – создано концептуальную парадигму

информационного сознания, его структуру и механизмы отображения информационного социума, выраженных художественными, эстетическими, философскими, политическими, метафизическими, онтологическими, правовыми взглядами. Вывод – представлено целостное представление информационного сознания как компоненты идеологии информационного общества, которая будет содействовать успешной трансформации отношений в современном украинском обществе, преодолению деформаций сознания молодежи и формированию целостности личности, заинтересованной в разнообразных модернизационных процессах, в которых она будет выступать субъектом этих преобразований.

Ключевые слова: информационное сознание; идеология информационного общества; информационная личность; целостность личности; ценность; осознанное бытие; индивидуальное информационное сознание; общественное информационное сознание.

M. O. Kyrychenko, Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor

INFORMATIONAL SELF-CONSCIOUSNESS AS SOCIAL PHENOMENON AND CONSTITUENT COMPONENT OF THE INFORMATION SOCIETY IDEOLOGY OF MODERN UKRAINE

Urgency of the research. In the context of this study, relevance is presented in the conceptualization of the information society ideology with the informational consciousness as a complex social phenomenon in its basis.

Target setting. Problem statement shows that the information consciousness is the property of displaying a particular reality by the subject aimed to obtain reliable information. Therefore, the values formation of information consciousness of the individual as components of the ideology of the information society is the main purpose of this article.

Actual scientific researches and issues analysis. The analysis of recent studies and publications shown that information consciousness is analyzed in the literature partially and not represented as integrity.

Uninvestigated parts of general matters defining. Highlighting of not tracked parts of a common problem is the socio-philosophical analysis of information consciousness as a contradictory and dynamic process, phenomena and components of the information society ideology.

The research objective. Problem statement is to explore and analyze informational consciousness in the form of images, feelings, ideals and to show their influence on human development.

The statement of basic materials. It is founded that consciousness synchronizes phenomena, facts, information society phenomena and affects the formation of consciousness. The article substantiates the necessity of informational consciousness formation as the component of the information society ideology that promotes the transformation of relations in modern society and the integrity of the individual formation.

Conclusions. The conceptual paradigm of informational consciousness, its structure, functions and mechanisms, contributing to the reflection of informational society, were created. The research confirmed the necessity of forming an information society ideology that cultivates the values of an information civilization person and contributes to the formation of an informational personality.

Keywords: information consciousness; ideology of the information society; informational personality; integrity of the individual; value; conscious existence; individual informational consciousness; public informational consciousness.

DOI 10.25140/2412-1185-2017-2(10)-56-62

Актуальність дослідження. В умовах сучасного постіндустріального суспільства з'являється нагальна потреба дослідження інформаційної свідомості як властивості високоорганізованого і високотектонічного відображення конкретно-наявної дійсності в мультисистемах ідеалів суб'єктів, занурених у свідомість інформаційної людини. Особливо актуальною дана проблема постає у контексті формування інформаційної свідомості молоді сучасного українського

суспільства. Становлення інформаційної свідомості як вищого відображення інформаційної людини сприяє формуванню цінностей ідеології інформаційного суспільства сучасної України.

Постановка проблеми. Відмітимо, що принципово нові можливості у розробці інформаційної свідомості як соціального феномена і складової компоненти ідеології інформаційного суспільства сучасної України відкрилися завдяки використанню інформаціологічного підходу. Поняття «інформації» дозволяє відобразити властивості «змісту» (семантичні і прагматичні аспекти) і властивості мозку, завдяки яким вдається отримати нову гностично-епістемологічно-логічну модель інформації. Цим носієм є відповідна мозкова нейродинамічна система, в якій закодована відповідна інформація, представлена індивіду як явище суб'єктивної реальності. Інформаціологічний підхід дає можливість аналізувати мозкові властивості, які вивчаються нейроінформатикою. Свідомість – це емерджентна властивість мозку (Дж. Марголіс), у контексті яких свідомість має здатність виконувати функцію контролю над нейронними процесами. Психічні процеси емерджентного детермінізму здатні підпорядковувати своїм задачам функції окремих компонентів мозкових мікро-і макросистем. Психічне як системна (емерджентна) властивість мозкової «зверхсистеми» мозку як цілого сприяє поглибленню інформаційної свідомості, що є базисом самого мислення в процесі епістемологізації економіки, суспільства, культури інформаційного суспільства [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сам феномен «інформаційна свідомість» вже в наш час частково проаналізовано у роботах О. Дзьобаня, В. Вашкевича, В. Воронкової, О. Кивлюк, М. Максименюк, В. Нікітенко, О. Найдюнова, Д. Свириденка, О. Сосніна. Інформаційна свідомість як складне соціальне явище і динамічний процес вивчається багатьма науками - нейрофізіологією, психофізіологією, нейропсихологією, гносеологією, метафізикою, логікою, кібернетикою, інформатикою, психолінгвістикою. Свідомість слід розглядати в ракурсі біогенетично-вітальної еволюції індивідів та в ізоляції від мультипсихічних актів-процесів індивідів та від сфери його мотивації, пам'яті, перцепції, актів підсвідомості, вербалактів. Знання загальних властивостей-предикатів інформаційної свідомості як загального цілого допомагає індивіду передбачати той чи інший об'єкт-предмет чи кластер предметів через посередництво дискурсосмислення, мультиінтерпретацій інформації у проекції конкретно-реальної дійсності [1; 2].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Основні компоненти інформаційної свідомості та її основні характеристики, сутність інформації як компоненти інформаційної свідомості та її роль у формуванні адекватної свідомості цілісної особистості, вплив моральних цінностей на формування ідеології інформаційного суспільства та впорядкування інформації, сутність «ентропійної інформації» як елемента інформаційної свідомості ідеології інформаційного суспільства досліджені недостатньо.

Постановка завдання. Концептуалізація інформаційної свідомості особистості як соціального феномену і складового компоненту ідеології інформаційного суспільства сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Наукові виміри дослідження явищ свідомості пов'язані з принциповою безпосередністю механізмів, що є передумовою її можливих містифікацій. Наукове пізнання явищ свідомості виникло порівняно пізно, витоки його виходять до давніх часів. Характерною особливістю античного трактування свідомості в аналізі її як пасивного відтворення космосу. При такому підході не могла виникнути проблема внутрішньої активності свідомості. В античній філософії розум космічний і виступає як узагальнення дійсного світу, як синонім універсальної закономірності, а в середньовічній як надмірне начало (бог), що існує до природи і творить її з нічого. Розум трактується як атрибут бога, а за людиною залишається лише деяка іскорка божественного розуму. У надрах християнства виникла важлива ідея спонтанної активності душі, причому в поняття душі вклучалася і свідомість.

У Європейській філософії здійснився перехід від поняття душі до свідомості, проте конституувалася і абсолютизація духовного начала, яке мислилося як щось більш достовірніше, чим фізична реальність. На думку Р. Декарта, свідомість є непросторовою субстанцією, відкритою для споглядального суб'єкта. Всі явища Р. Декарт розглядав як мислення, що протиставляється емоціям. Б. Спіноза трактував свідомість у поєднанні з термінами «дух», «душа», «розум», «мислення», розглядав її як атрибут субстанції (природи). Французькі матеріалісти розглядали свідомість як функцію мозку і відображення дійсності, для них характерною є антиномія людини і середовища: людина – продукт середовища, а середовище – продукт «суспільної думки», розу-

му. Гельвецій вважав, що зміст свідомості детермінується суспільством, а розум формується вихованням. Німецькі філософи велику увагу приділяли людській активності, і тільки Гегель підійшов до соціально-історичної природи свідомості, ввівши принцип історизму розуміння свідомості. Гегель вважав, що свідомість особистості (суб'єктивний дух) необхідно пов'язаний з об'єктом, детермінується історичними формами суспільного життя, яке трактувалися як втілення об'єктивного духу, а абсолютна самосвідомість мислилася як надособове, всезагальне начало, що рухається згідно з іманентними йому законами. Проблема активності свідомості отримала найбільш повне висвітлення в німецькій класичній філософії.

Соціальна філософія розглядає свідомість, як властивість високоорганізованої-високотектонічної матерії, здатної відображати феномени конкретно-наочної дійсності, образів, почуттів, емоцій, ідеалів, парадигм у констеляції феноменів людського мозку та його функцій. Свідомість у соціоматрицях свого руху реалізується у двох формах – ідеальна і суспільна. І в силу складності самого феномена свідомості, сформувалися різні підходи до тлумачення свідомості як складного соціального феномена. Марксизм розглядає свідомість у дефініціях усвідомленого буття, психічного відображення оточуючого нам соціуму, як ідеальне у протилежності до матеріального, як мультиформи-мультипроекції людської свідомості і підсвідомості, властивих суспільному розвитку і націлених на ідеальне відображення дійсності. Соціологічний аспект аналізу свідомості акцентує увагу на духовній стороні суспільства, включаючи мультирефлексії науки, філософії, мистецтва, моралі, релігії, права, соціальної психології тощо. Психологічний підхід до аналізу свідомості деталізує її як узагальнююче відображення зовнішнього світу (у нашому розумінні інформаційної дійсності), здійснюване у знаковій формі, об'єднання все нової й нової інформації, та виділення людини оточуючого світу, що резюмує феномени-фактори наявного буття, поведінські патерни, менталітет індивіда. Свідомість як складний соціальний феномен та динамічний процес включає також цілеспрямовуючу діяльність, тобто мисленнєве передбачення індивідом наслідків цих дій, а також здатність аналізувати все те, що відбувається. Однією з суттєвих характеристик свідомості як складного соціального цілого особистості є самосвідомість, констатуючими ознаками якої є відображення, відношення, цілеспрямовування, управління [3, с. 74-79].

Свідомість людини трансформується інформаційними технологіями, на яку впливають різноманітні фактори, що її деформують, - тоталітарні секти, масова свідомість і пропаганда, телевізійна хроніка злочинності, руйнівний вплив корупції та олігархії, передвиборна пропаганда, масове споживацтво. Свідомість дозволяє відобразити закодовану інформацію об'єкта-предмета з метою отримання нової епістемологічно-логічної моделі наявного світу-онтосу-буття-соціуму в нейрокорелятах людського мозку. Свідомість відображає специфічно-активні психопроцеси, які опосередковуються механізмами перцепції, сенсорного апарату індивіду і детермінуються актами уваги, уваги, вузуалізації, мотивації минулим індивідуально-емпіричним досвідом і завдяки таким актам відображаються в нейропсихологічних актах індивіда, що корелюються з свідомістю і підсвідомістю. Свідомість константно корелюється з лінгвістичними моделями, соціумом, матеріальною природою і експлікується як соціально-генезисно-історичний продукт, тому що так чи інакше репродукція ідей-концептів-думок інваріантно пов'язується з предметно-матеріальною діяльністю суб'єкта і багаточисленними комунікативними факторами між людьми [5, с. 192-200].

Однією з компонентів інформаційної свідомості є поняття «інформації». Вплив інформації на свідомість здійснюється у процесі багатоманітної, послідовної «трансформації повідомлень про неї» в «інформацію про дії у відношенні свідомості». Інформаційна система представляє собою ряд дій з інформацією в структурі зі зворотним зв'язком, яка призначена для того, щоб спочатку дослідити об'єкти свідомості (початковий елемент), а потім здійснити на нього вплив, щоб перевести об'єкт в інший стан. Тому як своїм успіхам людина зобов'язана інформаційній підготовці, так і своїми невдачами людина зобов'язана інформаційними помилкам, які можуть привести до негативних наслідків. По суті в основі інформації як основи інформаційної свідомості лежить її достовірність, адекватність, дійсність, не фальсифікованість, не викривленість, не підробленість, а без цих принципів будь-які дії приведуть до негативних наслідків [6, с. 137-141].

Неадекватність інформації, що панує в суспільній свідомості, заповонила всі сфери інформаційного простору у результаті того, що в нашій країні мабуть забули про те, що необхідно формувати свідомість молоді, яка може сформувати конкурентоспроможні людські ресурси у процесі

наукового, культурного, матеріального виробництва. Важливу роль відіграють і прогностичні процедури в результаті трансформації сучасного українського соціуму. В основному використовуються різноманітні критерії для опису розвитку суспільного цілого: стан екології, запаси ресурсів, рівень технології, демографічні характеристики населення, стан його соматичного та психологічного здоров'я, домінуючі настрої, рівень злочинності, проте метою прогностичного елементу інформаційної системи виступає формування індексів-орієнтирів «системної інформації», у якій представлені взаємовпливи всіх сторін. Саме «системна інформація» як основа інформаційної свідомості може зробити загальний прогноз розвитку подій та планувати дії по відношенню до об'єкта, а для цього використовувати саме наукову і достовірну інформацію. Феномен «дезорієнтуючої інформації» невірно визначає людину, місце знаходження суспільства в її історичному процесі, економічний стан, відносини з іншими народами та державами, модуси, що забезпечують адаптацію людини до життя в інформаційному соціумі, індексацію інформації у всіх галузях життя соціуму, у всіх сферах науки, освіти, культури. НТР у сучасну епоху забезпечила екстраполяцію новаційно-інформаційних технологій і таким чином будь-який індивід соціуму має доступ до тієї чи іншої значимої інформації, а мультиінформатизація соціуму гуманізує фактори науки, культури, мистецтва, що потребує формування інформаційної ідеології [7, с. 124-131].

Моральні цінності як компонента інформаційної свідомості. Саме моральні цінності сприяють формуванню ідеології інформаційного суспільства, тому що вони виконують надзвичайно важливу роботу щодо упорядкування багатоманітності явищ, релігій, партій, націй, класів, які сформувалися у стрункий світогляд. Для цього інформація повинна бути представлена у формі, яка дозволяє її розуміння, перевірку, порівняння, щоб мати спадковість в теоріях. Метою цієї компоненти інформаційної свідомості є «організованість інформації» у загальноприйнятій сучасній формі, регламентованій вимогам щодо повідомлень [8]. Нездатність ранжувати інформацію провокує відмову від моралі, як виправдання слабкої інтелектуальної та поведінської культури, невміння працювати з інформацією. Тому організована інформація замінюється «деморалізуючою інформацією», яка сприяє трансформації моральних цінностей, підштовхує до вульгарного вандалізму, руйнації психіки і особистості, провокує «стрибок ідей», який виходить з порушення логічної послідовності умовиводів, ствердження хаотичних думок, невивірених фактів, незавершених думок.

«Ентропійна інформація» як елемент інформаційної свідомості ідеології інформаційного суспільства. В сучасному інформаційному суспільстві достатня інформація може замінитися «ентропійною інформацією». Це означає, що замість достовірної, переконливої і доказової інформації з'являються різні точки зору, які спростовують дійсну інформацію, замінюють її недоказовими тезами-аргументами-принципами, в них відсутня достатня аргументація положень. Така інформація блокує дійсну сутність інформації, підміняє іманентну сутність недоказовими тезами, використовує софізми, за допомогою яких заплутуються дійсні принципи-аргументи інформації. Істина не залежить від нашої свідомості, а визначається конкретно реальністю, що відображається процесами нашої свідомості і підсвідомості, встановлює достовірність тієї чи іншої інформації. «Ентропійна інформація» - це процес пониження рівня складності інформації, навіть деградація культури, що залежить від механізмів інкультурації, соціалізації, нормативно-модальної адекватності інформації та приводить до пониження механізмів соціорегуляції поведінських паттернів особистості, деградації субмоделей ціннісних орієнтирів, моральної системи [9, с. 78-88].

Виховна роль інформаційної ідеології, яка формує нові алгоритми поведінки. Достовірні і переконливі інформації сприяє формуванню цілісної особистості, дає доказові аргументи, що не займаються заміною інформації, які не приводять до дезінформації і дестабілізації особистості. Якщо інформація є непереконаливою і недоказовою, то вона приводить до беззмістовності мислення, вводить суспільну думку в оману під виглядом істинних положень. У випадку протиріччя істинна інформація замінюється дезінформацією, Тому необхідна робота особистості над собою, над виробленням своїх цінностей, правильного сприйняття подій, логічним висновком і синтезуванню частин в єдине ціле. Проте це дається важко, а з подоланням внутрішніх стереотипів, які направлені на формування нових алгоритмів поведінки, що продукують визрівання власних думок замість тих, що нав'язуються пропагандою [10, с. 253-268].

Формування «конкретної інформації», що реалізується у просторо-часовому континуумі і є протилежністю «дезорганізуючій інформації», яка породжує резонанс, ознаками якої є абсолютно беззмислові, бідні міркуваннями та враженнями виступи, охоплені вітійоватими формами, які викликають безпорадність. Такий феномен неконкретної інформації приводить до деформації змісту і породжує розірваність мислення, при якому поняттям та уявленням сполучаються одне з одним на основі випадкових та формальних ознак, без логічних засад та пошуку істини, породжених демагогією та логічно невірними доказами. Тому слід володіти (знаходити) вивірену і конкретно-об'єктивну інформацію, без наявності якої неможливо досягнути цілей системи, яка поєднує в єдине ціле окремі факти і відкидає «компульсивні ідеї» (недоцільні, нецілісні, розірвані, суб'єктивні, необ'єктивні, непереконливі) [11, с. 148-156].

Таким чином, слід зробити висновки, що, свідомість як компонента ідеології інформаційного суспільства є владним механізмом розповсюдження політичних ідей – вирішення проблем економічного, політичного, воєнного характеру за рахунок активних дій, а не споглядання дійсності (що співпадає з поняттям інтелекту). Для цього пояснення використовується поняття експансії – проникнення на чужу територію, ринки збуту, що визначило агресивне окреслення поняття «проникнення». Проте для розширення, крім матеріального середовища, необхідне інформаційне, психологічне, варіантом якого виступає свідомість людини. Інтелектуальний акт (з часів Торндайка) розуміється як вирішення проблеми, що досягається не спогляданням, а активними діями людини, що дозволяють встановити найбільш вигідну координацію з середовищем [12, с. 344-359]. Безперечно, що інформаційна свідомість як соціальне явище і компонента ідеології інформаційного суспільства пов'язана з творчістю, виробленням нового погляду на речі, креативністю, інтуїцією, що сприяють прямому впливу на об'єкт і перетворення його згідно зі своїми ідеалами краси.

Практичне значення дослідження в тому, що формування інформаційної свідомості як вищого відображення інформаційного суспільства сприяє формуванню цінностей ідеології інформаційного суспільства сучасної України.

Висновок – представлено цілісне уявлення інформаційної свідомості як компоненти ідеології інформаційного суспільства, що буде сприяти успішній трансформації відносин в сучасному українському суспільстві, подоланню деформацій свідомості молоді та формуванню цілісності особистості, зацікавленої в різноманітних модернізаційних процесах, в яких вона буде виступати суб'єктом цих перетворень.

Література

1. Воронкова, В. Г. Інтернет як глобальна тенденція і нова наднаціональна реальність / В. Г. Воронкова // VERSUS. – 2016. – № 7. – С. 20-25.
2. Воронкова, В. Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства / В. Г. Воронкова // Гілея: науковий вісник. – 2015. – Вип. № 83. – С. 198–203.
3. Вашкевич, В. М. Історична свідомість сучасної молоді: до методології дослідження / В. М. Вашкевич // Вища освіта України. – 2005. – № 4. – С. 74–79.
4. Кастельс, М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс; пер. с англ. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 607 с.
5. Кивлюк, О. П. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти / О. П. Кивлюк // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2014. – № 57. – С.192–200.
6. Кириченко, М. О. Концептуалізація когнітивно-комунікативних вимірів ідеології інформаційного суспільства у гуманітарно-науковому дискурсі XXI століття: методологія дослідження / М. О. Кириченко // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 116 (1). – С. 137–141.
7. Кравченко, І. М. Аналіз категорії «трудовий потенціал» в контексті категорій «робоча сила», «людський потенціал», «людський капітал» та «трудові ресурси» // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2012. – Вип. 51. – С. 124–131.
8. Лазаревич, А. А. Становление информационного общества: коммуникационно-эпистемологические и культурно-цивилизационные основания: монография / А. А. Лазаревич; науч. ред. И. Я. Левяш. – Минск : Беларуская навука, 2015. – 537 с.
9. Максименюк, М. Ю. Концептуалізація розвитку інформаційного суспільства в контексті глобалізації: методологія постмодерністського дискурсу Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2017. – № 68. – С. 78–88.
10. Мельник, В. В. Культура буття людини як соціокультурний феномен / В. В. Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2015. – Вип. 60. – С. 253–268.
11. Мельник, В. В. Становлення і розвиток культурної політики в умовах глобалізації / В. В. Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип. 58. – С.148–156.

12. Соснін, О. В., Воронкова, В. Г. Інформаційне суспільство як виклик глобалізації / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова // Час вибору: виклики інформаційної епохи : колективна монографія / за заг. ред. О. А. Івакіна, Д. В. Яковлева. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 344-359.

References

1. Voronkova, V. H. (2016). Internet yak hlobalna tendentsiia i nova nadnatsionalna realnist [The Internet as a global trend and a new supranational reality]. *Versus – VERSUS*, 7, 20-25 [in Ukrainian].
2. Voronkova, V. H. (2015). Internet yak hlobalna tendentsiia rozvytku informatsiinoho suspilstva [The Internet as a global trend of development of the information society]. *Hileia – Gilea*, 83, 198-203 [in Ukrainian].
3. Vaskevych, V. M. (2005) Istorychna svidomist suchasnoi molodi: do metodolohii doslidzhennia [Historical consciousness of modern youth: research methodology]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*, 4, 74-79 [in Ukrainian].
4. Castells, M. (2000). *Informatsiina epoha: ekonomika, suspilstvo, kultura [Information era: economy, society and culture]*. Moscow: GU-VshE [in Russian].
5. Kyvlyuk, O. P. (2014). Hlobalizatsiia ta informatyzatsiia osvity v predmetnomu poli filosofii osvity [Globalization and Informatization of education in the subject field of the philosophy of education]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 57, 192-200 [in Ukrainian].
6. Kirichenko, M. A. (2016). Kontseptualizatsiia kohnityvno-komunikatyvnykh vymiriv ideolohii informatsiinoho suspilstva u humanitarno-naukovomu dyskursi XXI stolittia: metodolohiia doslidzhennia [Conceptualization of cognitive-communicative dimensions of the ideology of the information society in the humanities and the scientific discourse of the 21st century: methodology research]. *Hileia – Gilea*, 116 (1), 137-141 [in Ukrainian].
7. Kravchenko, I. M. (2012). Analiz katehorii «trudovi potentsial» v konteksti katehorii «robocha syla», «liudskyi potentsial», «liudskyi kapital» ta «trudovi resursy» [Analysis of the category "employment potential in the context of categories of labour", "human potential", "human capital" and "human resources"]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 51, 124-131 [in Ukrainian].
8. Lazarevich, A. A. (2015). *Stanovlennia informatsiinoho suspilstva: komunikatyvno-yepistemolohichni i kulturno-tsivilizatsiini pidhruntia [Formation of informational society: communicational-epistemological and cultural-civilizational grounds]*. Minsk: Biloruska nauka [in Russian].
9. Maksimenyuk, M. Yu. (2017). Kontseptualizatsia rozvytku informatsiinoho suspilstva v konteksti hlobalizatsii: metodolohiia postmodernistskoho dyskursu [Conceptualization of the development of an informational society in the context of globalization: the methodology of postmodern discourse] *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 68, 78-88 [in Ukrainian].
10. Melnyk, V. V. (2015). Kultura buttia liudyny yak sotsiokulturnyi fenomen [The culture of being human as a social and cultural phenomenon]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 60, 253-268 [in Ukrainian].
11. Melnyk, V. V. (2014). *Stanovlennia i rozvytok kulturnoi polityky v umovakh hlobalizatsii [Formation and development of cultural policy in the conditions of globalization]*. Zaporizhzhia: ZDIA [in Ukrainian].
12. Sosnin, O. V., Voronkova, V. H. (2016). *Informatsiine suspilstvo yak vyklyk hlobalizatsii [Informational society as a challenge of globalization]*. Odessa: vydavnytstvo "Helvetyka" [in Ukrainian].

Надійшла 11.09.2017

Бібліографічний опис для цитування:

Кириченко, М. О. Інформаційна свідомість особистості як соціальний феномен і складова компонента ідеології інформаційного суспільства сучасної України / М. О. Кириченко // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. - 2017. - № 2 (10). - С. 56-62.